

Czóbel Béla (1883-1976)

Összefonó karú, piros kendős lány,
1940-es évek

Olaj, vászon, 80x65,5cm

Jelezve jobbra lent: Czóbel

Proveniencia:

*A kép Litván József gyűjteményében volt az 1960-as évekig.

Kikiáltási ár: 3 000 000 Ft

Czóbel Béla: *Madonna*, 1937.
Olaj, vászon, 52x43 cm

Czóbel portréfestészete

Czóbel egész életművében meghatározó szerepet játszanak a portrék. Tizenkilenc éves korában készült *Önarcképén* (1902, Czóbel Múzeum, Szentendre) mutatja be akadémikus festői képességeit: a pusztán barnákból egyetlen aranyos fényű foltként ragyog fel megvilágított félarca. Ahogy az 1971-es Műcsarnok-béli gyűjteményes kiállítás katalógusa bizonyítja, az első évtizedből fennmaradt képek nagyobb része portré. A barnás tónusvilágból (*Önarckép*, 1903) hirtelen vált a nagybányai plein-air festészetre (*Ülő paraszt*, 1904), majd a Párizsban tapasztalt fauve hatásra élénk, kontrasztos színek különálló foltjaiból épít arcot (*Szalmafalapos férfi*, 1906). A tízes években tudatosan torzít és absztrahál (*Füű labdával*, 1916). A húszas évek folyamán érlelődik ki az a portrétípusa, amelyhez egész életében hű marad. Legjellemzőbb az, ahogy az arcot kezeli: látszólag elnagyolva fest, az orr, a száj, a szemöldök vonalát erős sötét kontúrokkal jelzi, nála kevés kivétellel mindenkinek sötét bogárszeme van. Ám a fejformát és a vonások arányát úgy keresi meg, hogy a modellek a czóbeli világban belül elnyerik egyedi karakterüket.

Plasztikus testek

Expresszionista hatású portréin egészen a harmincas évek közepéig határozottan kontúrozott, erős színű foltok dominálnak. A harmincas évek második felében kerül előtérbe a testek fények-foltokkal hangsúlyozott plaszticitása. (Pl. *Fekvő nő*, 1935-36; *Madonna*, 1937; *Önarckép pipával*, 1940 körül) Ebbe a sorba illeszkedik az *Összefonó karú, piroskendős lány*, melyen a lehajtott fejű fiatal nő plasztikus felsőteste kapja a főszerepet. Bőre különös, hideg fényben játszik, testét zöld reflexek és árnyékok modellálják.

A modellről

A fiatal nő nagy valószínűséggel Modok Mária festő, akivel Czóbel 1940-ben kötött házasságot. Ugyanevvel a vastag piros lánccal és vékonypántos rózsaszín trikóban festi meg Czóbel egy Oscar Ghez gyűjteményéből származó vásznon. Az 1941-es *Hátakon* csak lányos felsőtestét, gerincének mély vonalát látjuk. A helyszín a háttérben világos nápolyi sárga és fehér falszakasszal valószínűleg megegyezik, csak 90 fokkal kell elforgatnunk az ülő modellt, hogy a *Összefonó karú, piroskendős lány* beállításához jussunk.

Színvilág

Vitathatatlanul a testszín a legösszetettebb és domináns, a ruha és a kendő csak néhány ellenpontot jelöl. A pántos trikó rózsaszínje, ha közelről megfigyeljük, szürkékkel megtört szín, ám ebben a közegben csillámlóan világos. A piros fejkendő is inkább barnás, csak egy csíkban villan fel rajta a tiszta cinóber. Mintha egy sötét felületből indulna ki Czóbel, s abból teremtene emberi testet. A mély tónusú környezet teszi intenzívvé ezeket a foltokat.

Andorka Júlia

